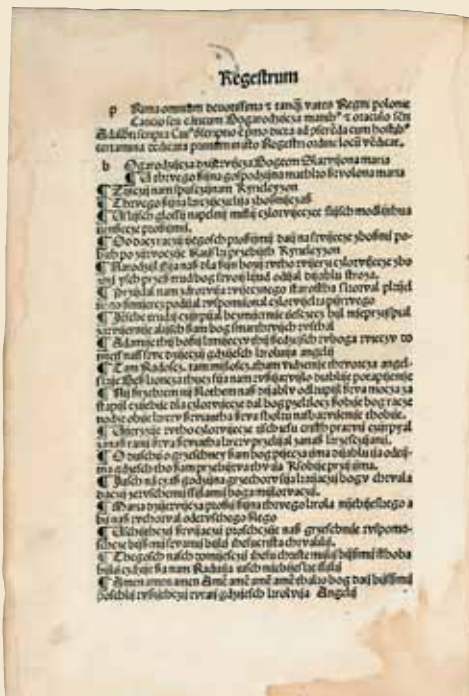

Bibliotheca sonans

Krótką historia muzyki polskiej (cz. 1)

A Short History of Polish Music (part I)

Eine kurze Geschichte der polnischen Musik (I. Teil)

Stručná historie polské hudby (1. díl)

Education and Culture

Culture 2000

3

Redaguje zespół / editorial staff:

Artur Bielecki (konsultant muzyczny / musical consultant)
Przemysław Jastrząb (redaktor graficzny / graphics editor)
Piotr Karpeta (konsultant muzyczny / musical consultant)
Edyta Kotyńska (redaktor naczelna / editor-in-chief)

Poszczególne opisy opracowali / descriptions written by:

Iwona Bińkowska (IB)
Alicja Borys (AB)
Beata Krzywicka (BK)
Ryszard Len (RL)
Krystyna Szykuła (KSz)
Małgorzata Turowska (MT)
Jana Vozková (JV)

Przekłady na języki obce / translations:

Anna Leniart
Zuzana Petrášková
Dennis Shilts
Jana Vozková

Korekta: kolektyw autorski / Proof-reading: staff of authors

Kopie obiektów wykonali / copies of objects:

Pracownia Reprograficzna Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu
(Tomasz Kalota, Jerzy Katarzyński, Alicja Liwczycka, Marcin Szala)
AiP Beroun: Štěpán Černohorský

*Wszystkie nagrane utwory wykonuje chór kameralny Cantores Minores Wratislavienses /
All recordings of works performed by the Cantores Minores Wratislavienses chamber choir*

Cantores
Minores Wratislavienses

www.cantores.art.pl

Skład i druk: Drukarnia i oficyna wydawnicza FORUM

nakład 1000 egz.

ISBN 83-89988-00-3 (całość)

ISBN 83-89988-03-8 (vol. 3)

© Wrocławscy Kameraliści & Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Wrocław 2004

Wrocławscy Kameraliści Cantores Minores Wratislavienses

PL 50-156 Wrocław, ul. Bernardyńska 5, tel./fax + 48 71 3443841, www.cantores.art.pl

Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu

PL 50-076 Wrocław, ul. K. Szajnochy 10, tel. + 48 71 3463120, fax +48 71 3463166, www.bu.uni.wroc.pl

Wprowadzenie

Niniejszy katalog jest rezultatem współpracy bibliotekarzy i muzyków z kilku europejskich ośrodków naukowych oraz jednym z elementów projektu „Bibliotheca Sonans” dofinansowywanego przez Unię Europejską w ramach programu Kultura 2000.

Koördynatorem projektu są Wrocławscy Kameraliści Cantores Minores Wratislavienses, współorganizatorami Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, Karl-Franzens-Universität w Grazu (Austria) i Národní knihovna w Pradze (Czechy). Poprzez wędrujące wystawy, drukowane katalogi, koncerty-wernisaże oraz ekspozycję obrazów i dźwięków na stronie internetowej przez rok (wrzesień 2004 - sierpień 2005) szerokiej publiczności udostępnione zostaną kopie wyjątkowych bibliotecznych zabytków. Na tle wystaw wystąpi chór Cantores Minores Wratislavienses i zespół muzyki dawnej Ars Cantus, w których repertuarze znajdują się arcydzieła muzyczne polskie i obce, od średniowiecznych po współczesne, częstokroć wykonywane po raz pierwszy od stuleci. W ramach projektu dokonana zostanie konserwacja, digitalizacja oraz dźwiękowa archiwizacja wybranych muzykaliów, rękopisów, grafik, czy starych druków. Informacje oraz efekty wspólnych prac znajdują się na stronie <http://www.bibliothecasonans.info>

Katalog wystawy „Bibliotheca Sonans” został pomyślany jako seria jedenastu zeszytów. W dziesięciu z nich opublikowane będą tematycznie opisy oraz kopie wybranych obiektów ze zbiorów bibliotek we Wrocławiu, Pradze i Grazu. Podsumowanie działań zrealizowanych w ramach projektu znajdzie się w zeszycie jedenastym, do którego zostaną również dołączone cztery płyty CD z utworami prezentowanymi na wystawach i wykonanymi przez Wrocławskich Kameralistów.

Poprzez druk, obrazy i dźwięki autorzy projektu pragną promować i popularyzować wspaniałe zabytki ważne dla europejskiego dziedzictwa kulturowego, które zazwyczaj pozostają niedostępne szerokiej publiczności. Zapraszamy na wystawy i koncerty oraz stronę [www!](http://www.bibliothecasonans.info)

Edyta Kotyńska

Introduction

This catalogue is the result of the collaboration of librarians and musicians from several European academic centres and is an element of the „Bibliotheca Sonans” project, supported by the European Union within the Culture 2000 programme.

This project is being co-ordinated by the Wrocław chamber ensemble Wrocławscy Kameraliści Cantores Minores Wratislavienses, and co-organisers are the University Library in Wrocław, Poland, the Karl-Franzens-Universität in Graz, Austria, and the Národní knihovna in Prague, the Czech Republic. Through a year (Sept. 2004 - Aug. 2005) of travelling exhibitions, catalogue publishing, concert opening events, as well as visual and audio materials available on an Internet web-site, the general public will have access to replicas of exceptional library relics. The Cantores Minores Wratislavienses choir and the early music group Ars Cantus will perform before the backdrop of the exhibitions, their repertoires including musical masterpieces from Poland and abroad, from the Middle Ages to the modern, often being performed for the first time in centuries. The project also includes the conservation, digitalisation, and audio archiving of selected musical pieces, manuscripts, graphical works, and old prints. Complete information about the project and the results of these co-operative efforts can be found at the Internet site <http://www.bibliothecasonans.info>

The catalogue to the „Bibliotheca Sonans” exhibitions has been conceived as a series of eleven brochures. Ten will contain thematic descriptions and replicas of objects selected from the holdings of the libraries in Wrocław, Prague, and Graz. The eleventh will contain a summation of the activities realised within the framework of the project and will also contain 4 CD's of works presented at the exhibitions, performed by the Wrocławscy Kameraliści.

Through the media of print, picture, and sound, the authors of this project wish to promote and popularise splendid relics important to the European cultural heritage which usually remain inaccessible to the general public. We herewith invite you to the exhibitions, the concerts, and to the Internet page!

Edyta Kotyńska

Einleitung

Dieser Katalog ist ein Ergebnis gemeinsamer Zusammenarbeit von Bibliothekaren und Musikern mehrerer europäischer Wissenschaftszentren und ein Element des Projekts „Bibliotheca Sonans“, das aus Mitteln der Europäischen Union im Rahmen des Programms Kultur 2000 bezuschusst ist.

Koordinator des Projekts ist der Breslauer Kammersänger Cantores Minores Wratislavienses, Mitveranstalter sind: Universitätsbibliothek in Breslau, Karl-Franzens-Universität in Graz (Österreich) und Národní knihovna in Prag (Tschechien). Durch wandernde Ausstellungen, gedruckte Kataloge, Konzerte-Vernissagen und Exposition von Bildern und Tönen auf der WWW-Seite werden dem breiten Publikum durch das ganze Jahr (September 2004 - August 2005) Kopien aussergewöhnlicher Bibliotheksdenkmäler präsentiert. Vor dem Hintergrund der Ausstellung treten der Kammerchor Cantores Minores Wratislavienses und das Ensembles der alten Musik Ars Cantus auf. Im Repertoire befinden sich polnische und ausländische Musikmeisterwerke, vom Mittelalter bis zur Gegenwart, die meist zum ersten Mal seit Jahrhunderten aufgeführt werden. Im Rahmen des Projekts werden die Konservierung, Digitalisierung und Tonarchivierung ausgewählter Musikalien, Handschriften, Graphik und alter Drucke durchgeführt. Alle Informationen über das Projekt und Ergebnisse gemeinsamer Zusammenarbeit sind auf der WWW-Seite <http://www.bibliothecasonans.info> zu sehen.

Der Ausstellungskatalog „Bibliotheca Sonans“ ist als eine Serie von elf Heftzyklen gedacht. In zehn Heften werden thematische Beschreibungen und Kopien ausgewählter Objekte aus den Sammlungen der Bibliotheken in Breslau, Prag und Graz veröffentlicht. Die Zusammenfassung der im Rahmen des Projekts realisierten Tätigkeiten werden im Heft Nr. 11 beschrieben. Diesem Heft werden auch 4 CD-s mit Werken, die während der Ausstellung präsentiert und von Breslauer Kammersängern aufgeführt werden, beigelegt.

Durch Druck, Bilder und Ton möchten die Autoren des Projekts hervorragende Denkmäler darstellen und popularisieren, die für das europäische Kulturerbe wichtig und gewöhnlich dem breiten Publikum nicht zugänglich sind. Wir laden sie zu den Ausstellungen und Konzerten ein. Besuchen Sie auch unsere WWW-Seite!

Edyta Kotyńska

Úvod

Tento katalog je výsledkem spolupráce knihovníků a hudebníků z několika evropských akademických pracovišť a je součástí projektu „Bibliotheca Sonans“, podporovaného Evropskou unií v rámci programu Culture 2000.

Projekt je koordinován vratislavským komorním souborem Cantores Minores Wratislavienses a spolupracujícími institucemi jsou Univerzitní knihovna ve Vratislavi v Polsku, Karl-Franzens-Universität ve Štýrském Hradci v Rakousku a Národní knihovna ČR v Praze. Během jednoho roku (od září 2004 do srpna 2005) budou organizovány putovní výstavy, vydán katalog, pořádány koncerty při vernisážích, jakož i zpřístupněny široké veřejnosti audio-vizuální materiály na internetových stránkách a repliky výjimečných knihovních památek. Sbor Cantores Minores Wratislavienses a soubor historické hudby Ars Cantus budou vystupovat při výstavách s repertoárem, jež zahrnuje mistrovské skladby z Polska a ze zahraničí od středověku po současnost, z nichž mnohé budou uváděny poprvé po staletích. Projekt také zahrnuje restaurování, ochranu, digitalizaci a hudební archivaci vybraných skladeb, rukopisů, grafik a starých tisků. Souhrnné informace o projektu, o všech událostech, a o výsledcích spolupráce jsou přístupné na internetové stránce: <http://www.bibliothecasonans.info>

Katalog výstav projektu Bibliotheca Sonans je koncipován v 11 brožurách. Deset z nich obsahuje tematické popisy a repliky objektů vybraných z fondů knihoven ve Vratislavi, Praze a Štýrském Hradci. Jedenáctá sumarizuje aktivity realizované v rámci projektu a bude také obsahovat 4 CD prací uváděných na výstavách souborní Cantores Minores Wratislavienses a Ars Cantus.

Autoři projektu si přejí popularizovat a představit v tištěných, obrazových a zvukových médiích skvělé památky evropského kulturního dědictví, které obvykle zůstávají nepřístupné široké veřejnosti. Tímto Vás srdečně zveme k návštěvě výstav, koncertů a internetových stránek.

Edyta Kotyńska

Krótką historia muzyki polskiej (cz. 1)

A Short History of Polish Music (part I)

Eine kurze Geschichte der polnischen Musik (I. Teil)

Stručná historie polské hudby (1. díl)

Wstęp

Chrzest Polski w 966 r., przyjęty za panowania Mieszka I, otwiera ponad tysiącletnie dzieje Państwa Polskiego, które dołączyło wówczas do rodziny średniowiecznych państw europejskich. Przyjmując chrzest za pośrednictwem południowych sąsiadów - Czechów, Polska weszła w krąg oddziaływania kultury Zachodu. Obok kościelnej i urzędowej łaciny stopniowo coraz większe znaczenie uzyskiwał język ojczysty. Przekonują o tym zachowane w bibliotecznych zbiorach najstarsze zabytki polskiego piśmiennictwa. Szczególną rangę pierwszego polskiego hymnu narodowego posiada Bogurodzica, pradawna „pieśń ojców“ (carmen patrium), arcydzieło poetyckie i muzyczne polskiego średniowiecza. W języku polskim tworzone również przekłady najważniejszych modlitw łacińskich, w tym Pater Noster (Ojciec nasz) i Credo (Wierzę), które w 1248 r. wrocławski synod biskupów nakazał odmawiać z wiernymi po polsku. Na język polski przetłumaczono także Ave Maria (Zdrowaś Maryja) i antyfonę maryjną Salve Regina. Na scenę polskiej muzyki wkraczają wybitni kompozytorzy. Do największych twórców należy Mikołaj z Radomia oraz renesansowi mistrzowie - Wacław z Szamotuł, Marcin Leopolita i Mikołaj Gomółka. Na przełomie renesansu i baroku komponuje Mikołaj Zieleński, autor monumentalnych utworów religijnych w weneckim stylu polichóralnym.

Artur Bielecki

Introduction

The acceptance of Christianity by Poland during the reign of Mieszko I in 966 initiated the over 1000-year-old history of the Polish nation, as it then joined the family of medieval European nations. Accepting Christianity through its southern neighbours, the Czechs, Poland entered the sphere of influence of Western culture. Side by side with the Latin of the church and the administration, native Polish gradually gained increasingly greater significance. This can be seen in the earliest examples of Polish writing preserved in library holdings. Of special importance is the first Polish national hymn, Bogurodzica (“Mother of God”), an ancient „song of the fathers“ (carmen patrium), and a poetic and musical masterpiece of the Polish Middle Ages. The most important Latin prayers were also rendered into Polish, including Pater Noster (Our Father) and Credo (The Creed), which the Wrocław synod of bishops ordered the faithful to say in Polish. Ave Maria (Hail Mary) and the Marian antiphon Salve Regina were also translated into Polish. Eminent composers appeared on the Polish musical scene. Among the greatest artists were Mikołaj z Radom and the Renaissance masters Wacław of Szamotuły, Marcin Leopolita, and Mikołaj Gomółka. On the threshold of the Renaissance to the Baroque periods, Mikołaj Zieleński, a composer of monumental religious works in the multi-choral Venetian style, was active.

Artur Bielecki

Vorwort

Der Empfang der Taufe im Jahre 966 durch den Fürsten der Polaner, Mieszko I, eröffnet die über tausendjährige Geschichte des polnischen Staates. Dank dieser Tatsache konnte Polen der Familie mittelalterlicher europäischer Staaten beitreten. Durch die Taufe, die durch Vermittlung des südlichen Nachbarns - Böhmens folgte, gelang Polen in den Kreis der Einwirkung der westlichen Kultur. Neben der kirchlichen und amtlichen lateinischen Sprache erwarb die Muttersprache allmählich immer grössere Bedeutung. Das bezeugen die ältesten in den Bibliotheken erhaltenen Denkmäler des polnischen Schrifttums. Einen besonderen Rang der ersten polnischen Staatshymne besitzt Bogurodzica, das uralte „Vaterlied“ (carmen patrium), dichterisches und

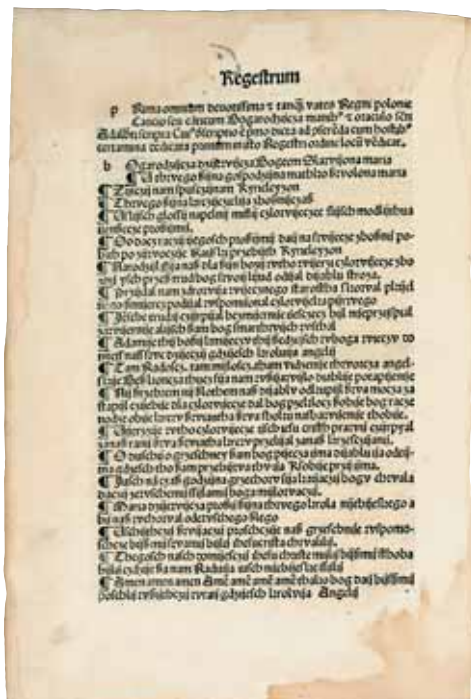
musikalisches Meisterstück des polnischen Mittelalters. In polnischer Sprache wurden auch Übersetzungen der wichtigsten lateinischen Gebeten, hier auch Pater Noster (Vater unser) und Credo (Glaubensbekenntnis), die im Jahre 1248 Breslauer Bischofssynode mit Gläubigen auf Polnisch hersagen liess. Ins Polnische wurden auch Ave Maria (Gegrüßet seist Du, Maria) und Antiphone für heilige Maria Salve Regina übersetzt. Auf der Bühne der polnischen Musik erschienen hervorragende Komponisten. Zu den größten Schöpfern gehört Mikołaj aus Radom und Renaissance-Meister - Waclaw aus Szamotuly, Marcin Leopolda und Mikołaj Gomółka. An der Wende zwischen Renaissance und Barock war der Komponist Mikołaj Zieleński, Autor von monumentalen religiösen Werken im Venedischen polyphonischen Choralstil, tätig.

Artur Bielecki

Úvod

Přijetí křesťanství za panovníka Měška I. v Polsku roku 966 otevřelo více než tisícileté dějiny polského státu, který se tak zapojil do rodiny středověkých evropských států. Přijetím křtu zprostředkovaného jižními sousedy, Čechy, vstoupilo Polsko do sféry působení západní kultury. Vedle církevní a úřední latiny nabýval postupně na významu mateřský jazyk. Tuto skutečnost dokládají nejstarší památky polského písemnictví dochované v knihovních sbírkách. Zvláštní význam má první polská národní hymna „Bogurodzica“ (Bohorodička), dávná „píseň otců“ (carmen patrium), mistrovská hudební a básnická skladba polského středověku. Do polského jazyka byly rovněž překládány nejdůležitější latinské modlitby včetně „Pater noster“ (Otče náš) a „Credo“ (Věřím), které vratislavský biskupský synod přikázal věřícím odříkávat polsky. Přeložena byla rovněž modlitba „Ave Maria“ (Zdravas Maria) a mariánská antifona „Salve regina“. Na polskou hudební scénu vstoupili vynikající skladatelé. Mezi nejvýznamnější tvůrce náležel Mikołaj z Radomi a renesanční mistři Václav ze Šamotul, Marcin Leopolda a Mikołaj Gomółka. Na přelomu renesance a baroka tvořil svá monumentální díla v polychorálním benátském stylu Mikołaj Zieleński.

Artur Bielecki

(3.1) Karta tytułowa / title page / Titelblatt
/ titulni list: 31 x 21 cm; drzeworyt / woodcut
/ Holzschnitt / dřevoryt: 10,8 x 15,2 cm

(3.2) Karta / leaf / Blatt / folio [7]v: 31 x 21 cm

CD 3.1 Bogurodzica

In: Jan Łaski, Co[m]mune incliti Polonie Regni priuilegium [...] (Cracouie, in edibus Joha[n]nis Haller [...] imp[re]ssum, 27 I 1506). 2°

BUWr: 401097

MT

(3.1) „Statut Łaskiego“ - pierwszy urzędowy zbiór polskich praw opracowany przez kanclerza wielkiego koronnego Jana Łaskiego, wydany w Krakowie w oficynie Jana Hallera w 1506 r. Dzieło o wielkim znaczeniu dla historii i kultury polskiej, zawierające najstarszy drukowany tekst polskiej pieśni „Bogurodzicy“. Na karcie tytułowej drzeworyt przedstawiający kanclerza Łaskiego wręczającego królowi Aleksandrowi Jagiellończykowi dokument symbolizujący „Statut“.

The „Łaski Statute“, the first official compilation of Polish law by the great Royal Chancellor Jan Łaski, published in Cracow by the Jan Haller printing house in 1506. A work of great significance for Polish history and culture, containing the oldest printed text of the Polish song „Bogurodzica“ (“Mother of God”). On the title page a woodcut presenting Chancellor Łaski handing King Aleksander Jagiellończyk a document symbolising the „Statute“.

„Statut von Jan Łaski“ - die erste Amtssammlung der polnischen Gesetzen bearbeitet von dem großen Kronkanzler, Jan Łaski, erschienen in Krakau in der Offizin von Jan Haller im Jahre 1506. Das Werk besitzt eine große Bedeutung für polnische Geschichte und Kultur und beinhaltet den ältesten gedruckten Text des polnischen Liedes „Bogurodzica“. Auf dem Titelblatt befindet sich ein Holzschnitt, der den Kanzler Łaski darstellt, wie er dem König Aleksander Jagiellończyk das Dokument, das das Statut symbolisiert, überreicht.

„Statuta Łaského“ - první oficiální soubor polských zákonů, zpracovaný velkým korunním kancléřem Janem Łaským, vydaný v Krakově oficínou Jana Hallera v roce 1506. Dílo má velký význam pro polské dějiny a polskou kulturu a obsahuje nejstarší tištěný text polské písně „Bogurodzica“ („Bohorodička“). Na titulní straně je dřevoryt, který představuje kancléře Jana Łaského, jak předává králi Alexandru Jagellonskému dokument, symbolizující „Statuta“.

(3.2) Tekst „Bogurodzicy“ w „Statucie Łaskiego“ z 1506 r. - pierwszy drukowany przekaz tekstu tej najdawniejszej znanej polskiej pieśni religijnej (powstałej prawdopodobnie w XIII lub XIV w., zapisanej wraz z melodią na początku XV w.) i zarazem najstarszy drukowany utwór poetycki w języku polskim. Znaczenie „Bogurodzicy“ jako pieśni narodowej o charakterze hymnu państwowego podkreślone przez umieszczenie tekstu we wstępie „Statutu“.

The text of „Bogurodzica“ („Mother of God“) in the „Łaski Statute“ of 1506 - the first printed record of the text of this oldest known Polish religious song (probably originating in the 13th or 14th century, written down with the melody at the beginning of the 15th century) and also the oldest printed poetic work in Polish. The significance of „Bogurodzica“ as a national song with the character of a national anthem is underlined by the placement of the text at the beginning of the „Statute“.

Der Text von „Bogurodzica“ im „Statut von Jan Łaski“ aus dem Jahre 1506 - die erste gedruckte Überlieferung des Textes von diesem ältesten bekannten polnischen, religiösen Lied (das vermutlich im 13. oder 14. Jahrhundert entstanden ist und zusammen mit der Melodie am Anfang des 15. Jahrhunderts aufgeschrieben worden ist) und zugleich das älteste gedruckte dichterische Werk in polnischer Sprache. „Bogurodzica“ wurde als Nationallied, das den Charakter der Nationalhymne besass, bezeichnet. Diese Tatsache wurde durch das Plazieren des Textes in der Einführung zum „Statut“ unterzeichnet.

Text „Bogurodzice“ („Bohorodičky“) ve „Statutech Łaského“ z r. 1506 - první tisk textu této nejstarší známé polské duchovní písně (pocházející pravděpodobně z 13. nebo 14. století, s melodií zapsanou na začátku 15. století), a současně i nejstarší tisk poetického díla v polském jazyce. Význam „Bogurodzice“ jako národní písně charakteru národní hymny je podtržen umístěním textu na začátek „Statutu“.

Litografia ręcznie kolorowana, album sztuczny / hand-coloured lithograph, artificial album / Hand kolorierte Litographie, ein künstliches Album / litografie ručně kolorovaná, umělecké album; karta / leaf / Blatt / folio 6: 17 x 18,5 cm In: Jan Matejko, *Ubiory w Polsce 1200-1795*. Kraków, [druk] M. Salba, 1875

BUWr: 752334 III

IB

(3.3) Przykłady magnackich i książęcych strojów polskich z l. 1228-1333, z lewej postać księcia wzorowana na nagrobnej figurze Henryka IV Probusa. Według rysunków Jana Matejki wykonanych w oparciu o historyczne źródła ikonograficzne.

Examples of the dress of the Polish magnates and nobility from 1228-1333 according to drawings by Jan Matejko based on historical sources. On the left, the figure of a duke based on the likeness of Henryk IV Probus on his tomb.

Beispiele der polnischen Magnaten- und Fürstenbekleidung aus den Jahren 1228-1333, links das Gestalt des Fürstens basiert auf der Grabgestalt von Henryk IV. Probus. Ausgeführt nach den Zeichnungen von Jan Matejko aufgrund von historischen ikonographischen Quellen.

Ukázky oblečení polské šlechty a velmožů z let 1228-1333. Nalevo postava knížete vyobrazená na náhrobku Jindřicha IV. Probusa. Podle kreseb Jana Matejky, provedených na základě historických ikonografických pramenů.

CD 3.2 Chwała Tobie gospodzinie

(3.4) Polska na średniowiecznej mapie. Fragment z facsimilowego wydania Atlasu Katalońskiego - jednego z pomnikowych dzieł kartograficznych okresu średniowiecza, przedstawiającego mapę świata z 1375 r.

Poland on a map from the Middle Ages. Fragment of a facsimile issue of the Catalan Atlas, one of the monumental cartographic works of the Middle Ages, presenting a map of the world from 1375.

Polen auf der mittelälterlichen Karte. Das Fragment aus der Facsimilen Ausgabe von der Katalonischen Weltkarte - eines der monumentalsten kartographischen Werke des Mittelalters, das die Weltkarte aus dem Jahre 1375 darstellt.

Polsko na středověké mapě. Ukázka z faksimilovaného vydání Katalánského atlasu - jednoho z nejmonumentálnějších kartografických děl středověku, z roku 1375.

(3.4) Mapa / map / Karte/ mapa: 51 x 65,5 cm **In:** Mappamundi. The Catalan Atlas of the year 1375 edited, with Commentary by Georges Grosjean. Zurich, URS Graf Publishing Company Dietikon, 1978
 BUWr: 8444-V.B.

KSz

(3.5-3.6) Strony / pages / Seiten / strany 672-673: 31,5 x 21 cm **In:** Kodeks „Speciálník pražský“ / Special codex from Prague / Prager Specialkodex / Speciálník pražský; Lat., Boh.; saec. XVI (ante 1567) ; chart, ff. 678

 Pu: Ms. 59 R 5116

JV

(3.5-3.6) Czterogłosowy motet „Paraneuma eructemus“ Piotra Wilhelmi z Grudziądza (Petrus de Grudencz) w czeskim rękopisie z XVI w., tzw. „Speciálník pražský“. Piotr z Grudziądza studiował w latach 1418-1430 na uniwersytecie w Krakowie. Później działał w różnych miastach zachodniej i środkowej Europy, również w Czechach, gdzie jego kompozycje zachowały się w kilku rękopisach.

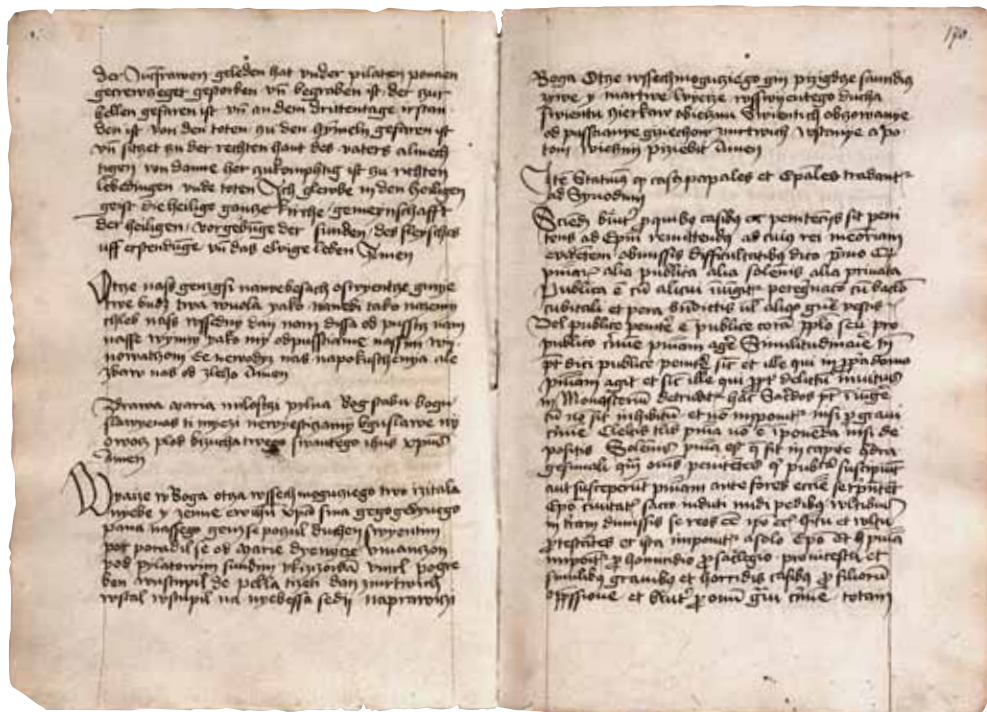
The four-voiced motet „Paraneuma eructemus“ by Piotr Wilhelmi of Grudziądz (Petrus de Grudencz) in a 16th-century Czech manuscript, the so-called „Speciálník pražský“. Piotr of Grudziądz studied at the university in Cracow from 1418 to 1430. He was later active in many different cities in western and central Europe, also in Czech lands, where his compositions have been preserved in several manuscripts.

Eine vierstimmige Motette „Paraneuma eructemus“ von Piotr Wilhelmi aus Grudziądz (Petrus de Grudencz) in der böhmischen Handschrift aus dem 16. Jahrh., dem so genannten „Speciálník pražský“. Peter aus Graudenz studierte in den Jahren 1418-1430 an der Krakauer Universität. Später war er in verschiedenen Städten West- und Mitteleuropas auch in Böhmen tätig. Seine Kompositionen haben sich in Böhmen in mehreren Handschriften erhalten.

Čtyřhlasé moteto „Paraneuma eructemus“ od Petra Wilhelmi z Grudencze (Petrus de Grudencz) v českém rukopisu z 16. století, tzv. „Speciálníku pražském“. Petrus Wilhelmi studoval v letech

1418-1430 na univerzitě v Krakově. Později působil na různých místech západní a střední Evropy, snad i v Čechách, kde se jeho skladby dochovaly v několika rukopisech.

CD 3.3 Bartłomiej Pękiel - Ave Maria

(3.7) Karty / leaves / Blätter / folia 169v-170r: 22 x 15,5 cm **In:** Textus varii; Lat., Pol., Germ.; saec. XV (1446-1475); chart; ff. 194

 BUWr: Ms. I Q 83

AB

(3.7) Modlitwy codzienne: „Pater noster“, „Ave Maria“ i „Credo“ przetłumaczone na język polski, zamieszczone wśród tekstów statutów synodalnych z 1446 r., biskupa wrocławskiego Konrada. Rękopis pochodzący z biblioteki klasztoru Dominikanów we Wrocławiu.

The daily prayers „Pater noster“, „Ave Maria“, and „Credo“, translated into Polish, placed among the texts of the synodal statutes of 1446 of Konrad, Bishop of Wrocław. The manuscript is from the library of the Dominican cloister in Wrocław.

Alltagsgebete: „Pater noster“, „Ave Maria“ und „Credo“ übersetzt ins Polnische, plaziert zwischen den Texten von Synodalstatuten des Breslauer Bischofs Konrad aus dem 1446 Jahre. Die Handschrift kommt aus der Bibliothek des Dominikanerklosters in Breslau.

Modlitby „Pater noster“, „Ave Maria“ a „Credo“ v polském překladu, umístěné mezi texty synodálních statut z roku 1446 vřatislavského biskupa Konráda. Rukopis pochází z knihovny dominikánského kláštera ve Vřatislavi.

(3.8) Wewnętrzna strona tylnej oprawy / inside leaf of the back cover / Innenseite des Einbandes / zadní přidešti: 22 x 15 cm **In:** Sermones de sanctis per circulum anni; Lat.; saec. XV²; ff. I + 335

 BUWr: Ms. I Q 331

AB

 CD 3.4 Johannes Nucius
Salve Regina

 CD 3.5 Bartłomiej Pękiel
Kyrie (Missa Pulcherrima)

(3.9) Karta tytułowa / title page / Titelblatt / titulní list: 36 x 25,5 cm, drzeworyt, woodcut, Holzschnitt, dřevoryt: 22,8 x 16,5 cm

In: Missale Vratislauiensis. (Imp[re]ssum Cracouie, [...] Impe[n]sis [...] Joh[ann]is haller et Sebastiani hyber, 14 V 1505). 2°

 BUWr: 362743

12

(3.10) Karta / leaf / Blatt / folio 2° 1r:
36 x 25,5 cm

(3.8) Antyfona maryjna „Salve Regina“ w języku polskim, zachowana w rękopisie kanoników regularnych (augustianów) w Żaganiu z II poł. XV w.

The Marian antiphon „Salve Regina“ in Polish, preserved in a manuscript of the canons regular (Augustinian) in Żagań from the 2nd half of the 15th century.

Mariäantiphone „Salve Regina“ in der polnischen Sprache erhalten in der Handschrift der Augustiner-Chorherren in Sagan aus der 2. Hälfte des. 15. Jahrhunderts.

Antifona „Salve Regina“ v překladu do polštiny, zapsaná v rukopisu řeholních kanovníků sv. Augustina v Zaháni, z 2. poloviny 15. století.

(3.9) Mszał dla diecezji wrocławskiej wydrukowany w Krakowie w 1505 r. nakładem Jana Hallera i Sebastiana Hybera, drukarz niewymieniony, sporny: Kasper Hochfeder lub Jan Haller. Piękny druk liturgiczny zawierający dołączoną wkładkę wokálną z pierwszymi nutami drukowanymi w Polsce. Na karcie tytułowej drzeworyt kolorowany z motywami symbolizującymi biskupstwo wrocławskie, miasto Wrocław i Śląsk.

Missal for the Wrocław diocese printed in Cracow in 1505, published by Jan Haller and Sebastian Hyber, printer unmentioned, questionable: Kasper Hochfeder or Jan Haller. Beautiful liturgical print containing an attached vocal insert with the first musical notes printed in Poland. On the title page a coloured woodcut with motifs symbolising the bishopric of Wrocław, the city of Wrocław, and Silesia.

Das Messebuch für die Breslauer Diözese gedruckt in Krakau im Jahre 1505 im Verlag von Jan Haller und Sebastian Hyber; der Name des Druckers wird nicht genannt, strittig: Kasper Hochfeder oder Jan Haller. Ein schöner liturgischer Druck beinhaltet eine Vokalbeilage mit den ersten in Polen gedruckten Noten. Auf dem Titelblatt ein kolorierter Holzschnitt mit Motiven, die das Breslauer Bistum, die Stadt Breslau und Schlesien symbolisieren.

Misál vřatislavské diecéze vydaný roku 1505 Janem Hallerem a Sebastianem Hyberem v Krakově. Tiskař není znám, je sporný - snad jím byl Kasper Hochfeder nebo Jan Haller. Krásný liturgický tisk obsahuje vokální vsuvku s nejstaršími tištěnými notami na území Polska. Na titulní straně je kolorovaný dřevoryt s motivy, které symbolizují vřatislavské biskupství, město Vřatislav a Slezsko.

(3.10) Fragment wkładki wokálnejszy w „Mszale wrocławskim“ z 1505 r., stanowiącej najstarszy znany przykład drukarstwa muzycznego w Polsce. Zapis nutowy wykonany techniką druku dwukrotnego dwubarwnego. W inicjale „K“ (w słowie „Kyrie“ w pierwszym wersie) widoczny firmowy znak nakładcy Jana Hallera.

Fragment of the vocal insert in the „Wrocław Missal“ of 1505, being the oldest known example of music printing in Poland. The musical notation was printed using the two-pass two-colour technique. In the initial „K“ (of the word „Kyrie“ of the first verse) the mark of the publisher, Jan Haller, is visible.

Ein Fragment der Vokalbeilage im „Breslauer Messebuch“ aus dem Jahre 1505 - ein Beispiel für den ältesten Musikdruck in Polen. Die Notenaufzeichnung des Werkes wurde mit der Technik des zweifarbigen Doppeldruckes ausgeführt. Im Initial „K“ (im Wort „Kyrie“ in der ersten Zeile) ist die Verlegermarke von Jan Haller zu sehen.

Ukázka vokální vsuvky ve vřatislavském misálu z r. 1505, představující nejstarší známý příklad hudebního tisku v Polsku. Notový zápis je vytvořen technikou dvoubarevného dvojího tisku. V iniciále „K“ (ve slově „Kyrie“ na první řádce) je značka vydavatele Jana Hallera.

🎧 CD 3.6
Wacław z Szamotuł
Alleluja, chwalcie Pana

🎧 CD 3.7
Wacław z Szamotuł
Ego sum pastor bonus

🎧 CD 3.8
Mikołaj Gomółka
Mój wiekiusty pasterz

(3.11) Tenor, karta tytułowa, drzeworyt / title page, woodcut /
Titelblatt, Holzschnitt / titulni list, dřevoryt: 15,5 x 19,5 cm

(3.12) Tenor, karty / leaves / Blätter / folia m3v-m4r: 15,5 x 19,5 cm

In: [Thesaurus] Thesauri musici tomus quintus, et ultimus [...] Quatuor vocum. Noribergae, excudebant Johannes Montanus, et Ulricus Neuberus, 1564. 4° quer. D, A, T, B

BUWr: 51412 Muz.

(3.11) Thesaurus Musicus. Antologia muzyczna wydana w 5 tomach u Montanusa i Neubera w Norymberdze w 1564 r., w której ukazał się m.in. motet wybitnego polskiego kompozytora epoki renesansu Wacława z Szamotuł.

Thesaurus Musicus. Anthology of music published in 5 volumes at the Montanus and Neuber printing house in Nuremberg in 1564, in which appeared, among others, the motet of the famous Polish composer of the Renaissance Wacław of Szamotuły.

Thesaurus Musicus. Die Musikantologie, die in 5 Bänden bei Montanus und Neuber in Nürnberg im Jahre 1564 herausgegeben wurde. In der Musikantologie erschien u.a. die Motette des hervorragenden polnischen Komponisten des Renaissance Wacław aus Szamotuły.

„Thesaurus musicus“. Hudební antologie vydaná v 5 svazcích u Montana a Neubera v Norimberku v roce 1564. Tato antologie obsahuje mj. i moteto vynikajícího polského renesančního skladatele Václava ze Šamotul.

(3.12) Motet „Ego sum pastor bonus“ Wacława z Szamotuł, jednego z największych polskich twórców epoki renesansu, wydany w Norymberdze w 5 tomie antologii muzycznej „Thesaurus musicus“.

The motet „Ego sum pastor bonus“ by Wacław of Szamotuły, one of the greatest Polish authors of the Renaissance, published in Nuremberg in the 5th volume of the anthology of music entitled „Thesaurus musicus“.

Die Motette „Ego sum pastor bonus“ von Wacław aus Szamotuły, einem der bedeutendsten polnischen Schöpfer des Renaissance, herausgegeben in Nürnberg im 5. Band der Musikantologie „Thesaurus musicus“.

Moteto „Ego sum pastor bonus“ Václava ze Šamotul, jednoho z největších polských renesančních autorů, vydané v Norimberku v 5. svazku hudební antologie „Thesaurus musicus“.

(3.13) Tenor Primi Chori, karta tytułowa, drzeworyt / title page, woodcut / Titelblatt, Holzschnitt / titulní list, dřevoryt: 16,5 x 21,5 cm

CD 3.9
Mikołaj Zieleński
Domus mea

(3.14) Tenor Primi Chori, karta / leaf / Blatt / folio A_{2r}: 16,5 x 21,5 cm

In: Mikołaj Zieleński, Offertoria totius anni [...] [Acced.:] Communiones totius anni [...] Venetijs, apud Jacobum Vincentium, 1611. 4° Clch./C, Tlch./T, Allch./A, Tlch.

BUWr: 50914 Muz.

BK

(3.13) „Offertoria“ na cały rok kościelny, unikatowy zbiór utworów na 2 chóry i basso continuo polskiego kompozytora epoki wczesnego baroku, Mikołaja Zieleńskiego. Był on pierwszym polskim przedstawicielem techniki polichoralnej, typowej dla włoskiej szkoły weneckiej.

Offertories for the whole liturgical year, a unique collection of works for two choirs and basso continuo by the Polish composer of the early Baroque era, Mikołaj Zieleński. He was the first Polish representative of the polychoral technique, typical of the Venetian school.

Die Offertorien für das ganze liturgische Jahr, eine einzigartige Sammlung der Musikwerke für zwei Chöre und basso continuo von einem polnischen Komponisten des Frühbarocks, Mikołaj Zieleński. Er war der erste polnische Vertreter der Polychortechnik, die für die italienische Venedigschule charakteristisch war.

Offertoria pro celý církevní rok, unikátní sbírka skladeb pro dva sbory a basso continuo polského skladatele raného baroka Mikołaje Zieleńskiego. Byl prvním polským představitelem vícesborové techniky, typické pro italskou benátskou školu.

(3.14) Dedykacja Mikołaja Zieleńskiego dla prymasa Wojciecha Baranowskiego, arcybiskupa Gniezna zamieszczona w unikatowym druku „Offertoria totius anni...“. Kompozytor był kapelmistrzem i organistą na dworze prymasa w Łowiczu.

Dedication by Mikołaj Zieleński for Primate Wojciech Baranowski, archbishop of Gniezno, placed in the unique print „Offertoria totius anni...“. The composer was a maestro di capella and organist at the court of the primate in Łowicz.

Die Dedikation von Mikołaj Zieleński für den Primas Wojciech Baranowski, Erzbischof von Gniezno, enthalten in dem einzigartigen Druck „Offertoria totius anni...“. Der Komponist war Kapellmeister und Organist auf dem Hof des Primas in Łowicz.

Dedikace Mikołaje Zieleńskiego pro primase Wojciecha Baranowského, hnězdenského arcibiskupa, v unikátním tisku „Offertoria totius anni...“ Skladatel byl kapelníkem a varhaníkem na arcibiskupském dvoře v Łowiczi.

(3.15) Tenor, karta tytułowa, drzeworyt / title page, woodcut / Titellblatt, Holzschnitt / titulní list, dřevoryt: 16,5 x 21,5 cm

(3.16) Tenor, strona / page / Seite / strana 56: 16,5 x 21,5 cm

🎧 CD 3.10

Mikołaj Zieleski
O gloriosa Domina

In: Mikołaj Zieleski, Offertoria totius anni [...] [Acced.:] Communiones totius anni [...] Venetijs, apud Iacobum Vincentium, 1611. 4° Clch./C, Tlch./T, Allch./A, Tlch.

BUWr: 50914 Muz.

BK

(3.15) „Communiones“ na cały rok kościelny, unikatowy zbiór utworów Mikołaja Zielińskiego współwydany z Offertoriami, zawierający monodie z towarzyszeniem instrumentów; do zbioru dołączone są trzy fantazje instrumentalne, określane jako pierwsze w Polsce utwory na zespół instrumentalny.

Communiones for the whole liturgical year, a unique collection of works by Mikołaj Zieliński, published together with the Offertories, containing monodies with instrumental accompaniment; the three instrumental fantasies included in the collection have been designated as the first Polish works for instrumental ensemble.

Communiones für das ganze liturgische Jahr, eine einzigartige Sammlung der Werke von Mikołaj Zieliński, herausgegeben zusammen mit Offertorien; beinhaltet Monodien mit Begleitung von Instrumenten; der Sammlung sind drei Instrumentalphantasien, die als die ersten Musikwerke für das Instrumentalensemble in Polen bezeichnet werden, beigelegt.

Communia pro celý církevní rok, unikátní sbírka děl Mikołaje Zielińského, vydaná současně s Offertorií, obsahující monodie s doprovodem nástrojů. Sbíрка je doplněna třemi fantaziemi, které jsou považovány za první polské skladby pro instrumentální soubor.

(3.16) „O Gloriosa Domina“, utwór polskiego kompozytora epoki wczesnego baroku Mikołaja Zielińskiego zamieszczony w „Communiones“, unikatowym zbiorze wydanym w 1611 r. w Wenecji u Vincentiego.

„O Gloriosa Domina“, a work of the Polish composer of the early Baroque Mikołaj Zieliński, included in the „Communiones“, a unique collection published in 1611 in Venice by the Vincenti printing house.

„O Gloriosa Domina“, das Werk des polnischen Komponisten des Frühbarocks, Mikołaj Zieliński, enthalten in „Communiones“, in der einzigartigen Sammlung, herausgegeben im Jahre 1611 in Venedig bei Vincenti.

„O Gloriosa Domina“, dílo polského skladatele raného baroka Mikołaje Zielińského, zařazené do „Communiones“, unikátní sbírky, vydané roku 1611 v Benátkách u Vincentiho.

(3.17) Rycina luźna, reprodukcja fotomechaniczna (9,4 x 7,8 cm) stalorytu (19,0 x 15,0 cm) / loose illustration, photomechanical reproduction (9.4 x 7.8 cm) steel engraving (19.0 x 15.0 cm) / lockere Abbildung, photomechanische Reproduktion (9,4 x 7,8 cm) Stahlstich (19,0 x 15,0 cm) / volná ilustrace, fotomechanická reprodukce (9,4 x 7,8 cm) ocelorytina (19,0 x 15,0 cm) **In:** Antoni Oleszczyński, Variétés polonaises publiées par..., 60 planches diverses gravées sur acier avec des notices biographiques. Paris 1832-1833; **In:** Świat, Warszawa, (19)3 1908

BUWr: Inw. graf. 2339

RL

CD 3.11

Marcin Leopolda - Cibavit eos

(3.18) Litografia ręcznie kolorowana, album sztuczny / hand-coloured lithograph, artificial album / Hand kolorierte Litographie, ein künstliches Album / litografie ručně kolorovaná, umělecké album / leaf / Blatt / folio 81: 17 x 18,5 cm **In:** Jan Matejko, Ubiory w Polsce 1200-1795. Kraków, [druk] M. Salba, 1875

BUWr: 752334 III

IB

(3.17) Marcin Leopolita - muzyk, kompozytor, twórca mszy i motetów, ok. 1560 r. działający na dworze Zygmunta Augusta.

Marcin Leopolita - musician, composer, author of masses and motets, active on the court of Zygmunt August ca. 1560.

Marcin Leopolita - Musiker, Komponist, Autor von Messen und Motetten, war ca. 1560 auf dem Hof von Zygmunt August tätig.

Marcin Leopolita - hudebník, skladatel, tvůrce mší a motet, činný okolo roku 1560 na dvoře Zikmunda Augusta.

(3.18) Grupa muzykantów z instrumentami. Przykłady strojów cechowych z lat 1674-1696, według rysunków Jana Matejki wykonanych w oparciu o historyczne źródła ikonograficzne.

A group of musicians with instruments. Examples of the dress of guilds in the years 1674-1696, according to drawings by Jan Matejko based on historical sources.

Eine Gruppe der Musiker mit Instrumenten. Beispiele der Handwerkerkleider aus den Jahren 1674-1696 nach den Zeichnungen von Jan Matejko gefertigt auf Basis der historischen ikonographischen Quellen.

Skupina hudebníků s nástroji. Ukázky oděvů řemeslníků z let 1674-1696. Podle kreseb Jana Matejki, provedených na základě historických ikonografických pramenů.

Serena mente iubilo

- 1 muzyka z rękopisów XII-XVI wieku • music from manuscripts from 12th to 16th centuries
 • die Musik aus den Handschriften vom 12. bis zum 16. Jh • hudba v rukopisech 12. do 16. století

Muzyka kompozytorów śląskich XV-XX wieku (cz. 1)

- The music of Silesian composers from the 15th to 20th centuries (part I)
- Die Musik der schlesischen Komponisten vom 15. bis zum 20. Jh (I. Teil)
 - Hudba slezských skladatelů od 15. do 20. století (1. díl)

Krótka historia muzyki polskiej (cz. 1) • A Short History of Polish Music (part I)

- Eine kurze Geschichte der polnischen Musik (I. Teil) • Stručná historie polské hudby (1. díl)

Musica Rediviva

- 4 z wrocławskich druków muzycznych XVI i XVII wieku • from Wrocław music prints of the 16th
and 17th centuries • aus den Breslauer Musikdrucken des 16. und 17. Jhs.
• z vratslavských hudebních tisků 16. a 17. století

Muzyka w XIX-wiecznym Wrocławiu, Grazu i Pradze (cz. 1) • The Music of 19th Century Wrocław, Graz and Prague (part I) • Die Musik in 19. Jahrhundert in Breslau, Graz und Prag (I. Teil)

- Hudba 19. století ve Vratislavi, Štýrském Hradci a Praze (1. díl)

Muzyka kompozytorów śląskich XV-XX wieku (cz. 2)

- The music of Silesian composers from the 15th to 20th centuries (part II)
- Die Musik der schlesischen Komponisten vom 15. bis zum 20. Jh (II. Teil)
 - Hudba slezských skladatelů od 15. do 20. století (2. díl)

Schmerzhafter Lieb und Creutz-Weeg...

- 7 Krzeszowska książka pasyjna • The Krzeszów Passion Book
• Grüssauer Passionsbuch • Krzeszowska pašijova kniha

Joseph von Eichendorff

- 8 ślaski romantyk • a Silesian Romantic • der schlesische Romantiker • slezský romantik

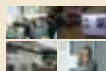
Krótka historia muzyki polskiej (cz. 2) • A Short History of Polish Music (part II)

- Eine kurze Geschichte der polnischen Musik (II. Teil) • Stručná historie polské hudby (2. díl)

Muzyka w XIX-wiecznym Wrocławiu, Grazu i Pradze (cz. 2) • The Music of 19th Century Wrocław, Graz and Prague (part II) • Die Musik in 19. Jahrhundert in Breslau, Graz und Prag (II. Teil)

- Hudba 19. století ve Vratislavi, Štýrském Hradci a Praze (2. díl)

- 11 Podsumowanie • Summary
Zusammenfassung • Shrnutí

12 CD